

MAKTABGACHA VA MAKTAB
TA'LIMI VAZIRLIGI

A.AVLONIY NOMIDAGI
ILMIY-TADQIQOT INSTITUTI

JIZZAX VILOYATI
PEDAGOGIKA MARKAZI

**“INNOVATSION TEXNOLOGIYALAR ASOSIDA FAN, TA'LIM VA ISHLAB
CHIQRISH INTEGRATSIYASINI TA'MINLASH:
MUAMMO VA YECHIMLAR”**

**XALQARO ILMIY-AMALIY ONLAYN KONFERENSIYASI
(2024-YIL, 15-IYUN)**

MATERIALLARI

**“ENSURING THE INTEGRATION OF SCIENCE, EDUCATION AND
PRODUCTION BASED ON INNOVATIVE TECHNOLOGIES:
PROBLEMS AND SOLUTIONS”**

**INTERNATIONAL SCIENTIFIC AND PRACTICAL
ONLINE CONFERENCE
(JUNE 15, 2024 Y)**

MATERIALS

MONTESSORI METODIKASINI BOLALARNING KOGNITIV RIVOJLANISHDA VA IJTIMOYILASHUVIDAGI MUHIM AHAMIYATI

Ismoilova Raviyajon Ozad qizi

UrDU Maktabgacha ta'lim metodikasi kafedrasi o'qituvchisi

+998 88 512 52 25

ismoilovaraviyajon@gmail.com

Annotsiya: *Ushbu maqolada Montessori tizimining bola rivojlanishda va ijtimoiylashuvida muhim o'rin tutgan g'oyalari va pedagogik tamoyillarini o'ziga xos jihatlari haqidagi ilmiy qarashlar o'z aksini topgan.*

Аннотация: *В данной статье отражены научные взгляды на уникальные аспекты идей и педагогических принципов системы Монтессори, которые занимают важное место в развитии и социализации ребенка.*

Annotation: *This article reflects scientific views on the unique aspects of the ideas and pedagogical principles of the Montessori system, which occupy an important place in the development and socialization of the child.*

Kalit so'zlar: *Metodologiya, bolalarning ijtimoiylashuvi, pedagogik tamoyillar, erkinlik, mustaqillik, kuzatish va diqqat, individual yondashuv.*

Ключевые слова: *Методика, социализация детей, педагогические принципы, свобода, самостоятельность, наблюдательность и внимание, индивидуальный подход.*

Keywords: *Methodology, socialization of children, pedagogical principles, freedom, independence, observation and attention, individual approach.*

M.Montessorining nostandart g'oyalari shundan iboratki, u yangi ta'lim arxitekturasi asosi bo'lgan shaxs haqidagi diniy, ilmiy, falsafiy bilimlarning integratsiyalashgan qotishmasini taklif qilgan. Jahon pedagogik fikr tarixida bunday uzviy yaxlit "Pedagogik antropologiya" hech qachon bo'lmagan.

Montessori metodi bolaga bilish, o'rganish faoliyatini oson o'zlashtirishga yordam beradi. Bilimni faoliyat orqali mustaqil olishga o'rgatadi. Montessori metodikasiga ko'ra, bola o'ziga yoqqan, o'ziga qiziqarli bo'lgan mashg'ulotni tanlash erkinligiga ega bo'ladi. Bola o'z bilim va malakalarini takomillashtira borib, unda mustaqillik va o'ziga ishonch ham rivojlanadi.⁴ Gumanistik metodologiya bolaning tabiiy muhitda cheksiz xulq-atvorini kuzatishni va uning o'ziga xoslik huquqini tan olishni taklif qiladi, shuningdek, uning chuqur tabiati, moyilligi va qobiliyatlarini tushunishga chaqiradi. "Zaif itoatkor bolaga buyruq berish va jazolash oson, lekin hech kim unda boshqa shaxsiyatni rivojlantira olmaydi". Bunga mashg'ulotlar orqali erishib bo'lmaydi deb ta'kidlaydi Montessori.

Montessori kattalar, xoh tarbiyachi yoki o'qituvchi, xoh ota-ona bo'lsin, biror bir narsani o'rgatmasligi kerak, balki faqat bolaning erkin harakatlari diqqat bilan boshqarishi, bolaning samimiy impulslarini cheklamasdan, balki uni xavfsiz tarafga yo'naltirishi kerak deb hisoblaydi. Montessorining shiori - "Menga buni o'zim

⁴ Djumanova D.M. "Bola shaxsiga yondashuv" «Zamonaviy ta'lim» ilmiy- amaliy, ommabop jurnali, 2012 yil, 1-son. 50-53b.

qilishimga yordam bering!” Odatda, biz insonni jim bo‘lib, soqov va harakatsiz bo‘lib qolgan paytdan boshlab intizomli deb hisoblaymiz ammo, bu odam intizomiy emas, balki yo‘q qilinadi. Montessori metodologiyasi va g‘oyalari yordamida bolalarning mustaqil qobiliyatlari rivojlanadi, bolaning hissiy dunyosi mustaqillik tuyg‘usi bilan boyitiladi. Tarbiyachining asosiy g‘amxo‘rligi, uning nuqtai nazari bo‘yicha, bolaning tabiiy individualligini saqlash va rivojlantirishdir. Bolalarning individualligini saqlash va rivojlantirishning asosiy sharti to‘liq erkinlikni ta‘minlashdir.

Erkinlik har qanday ta‘limning hayotiy shartidir. Siz bolaga hech narsa yuklay olmaysiz yoki majburlay olmaysiz. To‘liq erkinlik va mustaqillik mavjud bo‘lgandagina bolaning individual xarakteri, uning tug‘ma qiziquvchanligi va kognitiv faolligi namoyon bo‘lishi mumkin.

Montessori metodologiyasining bolalarning ijtimoiylashuvidagi eng muhim tamoyillari

- **Kuzatish va diqqat** - bolaning tabiatini yaqindan o‘rganish, uning ichki dunyosining xususiyatlarini chuqur o‘rganish samimiy qiziqish va tushunish;
- Insonparvarlik-psixologik zo‘ravonlikning yo‘qligi, pedagogik amaliyotning totalitar usullarini rad etish;
- **Individual yondashuv** - ichki kuchlarni uyg‘otish, bolalarning tabiiy faoliyatini rivojlantirishga qaratilgan har bir bolaning individual xususiyatlarini hisobga olish;
- **Erkinlik va mustaqillik** - ijodiy o‘z-o‘zidan energiya bostirilmaydi, balki ehtiyotkorlik bilan va sabr-toqat bilan ijodiy tomonga yo‘naltiriladi, bu yerda tarbiyachining mahorati va uning bolaga bo‘lgan ishonchi katta rol o‘ynaydi.

“Erkinlik” masalasi qancha ko‘p muhokama qilinmasin, bola baribir qaram bo‘lib qolmoqda. Hattoki unga yuqori darajada e‘tibor ko‘rsatilganda ham u erkin emas, balki “qarovsiz”dir. Ya‘ni, uning intellekti qarovsiz, yoqimsiz taomni tanovvul qilishga majbur. Natijada, rivojlanish uchun keng erkinlik beruvchi hissiyotlarga bo‘ysunadi. Faqatgina shunchaki harakatlanadigan bola erkin hisoblanmaydi. Balki o‘z harakatlarida aniq o‘ylangan maqsadga ega bo‘lgandagina muayyan tashkil etilgan sharoitda o‘z shaxsini rivojlantirishga va shakllantirishga qodir deya ta‘kidlanadi.⁵

Erkinlik har qanday ta‘limning hayotiy shartidir. Siz bolaga hech narsa yuklay olmaysiz yoki majburlay olmaysiz. To‘liq erkinlik va mustaqillik mavjud bo‘lgandagina bolaning individual xarakteri, uning tug‘ma qiziquvchanligi va kognitiv faolligi namoyon bo‘lishi mumkin. Biroq, Montessori erkinlikni oddiy stixiyali jarayon sifatida emas, balki o‘z maqsadiga ega bo‘lish imkoniyati, o‘z harakatlarining maqsadini tanlash imkoniyati deb tushundi. Natijada, Montessori bolalarda erkinlik va mustaqillikni ta‘minlash va rivojlantirish uchun bog‘chalarda guruh xonalarni 5 zonaga ajratdi.

⁵ Boboqulova N. Maktabgacha ta‘lim yoshidagi bolalarni tarbiyalashda mariya Montessori metodikasidan foydalanish. Academic research in educational sciences 1231-1232 b.